

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ ПРОДУКТИВНОСТІ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ**

**Аналітичні
дослідження**

**цінових тенденцій
у сфері закупівлі
великої рогатої худоби,
свиней і молока
в Україні та країнах ЄС**

(станом на 17 жовтня 2022 року)

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ ПРОДУКТИВНОСТІ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ**

Аналітичні дослідження

**цінових тенденцій
у сфері закупівлі
великої рогатої худоби,
свиней і молока
в Україні та країнах ЄС**

(станом на 17 жовтня 2022 року)

Київ 2022

УДК 338.516.48.[636.2+636.4+637.1](477+4-6ЄС)(048.83)
А64

Автори: В. М. Івченко, А. Л. Солошонок, А. Ю. Мамочка, О. Е. Майданюк

Друкується за рішенням вченої ради Українського науково-дослідного інституту продуктивності агропромислового комплексу (протокол № 3 від 24 грудня 2018 р.)

А64 Аналітичні дослідження цінових тенденцій у сфері закупівлі великої рогатої худоби, свиней і молока в Україні та країнах ЄС/ В. М. Івченко, А.Л. Солошонок, А.Ю. Мамочка та ін. Київ: НДІ «Укראгпромпродуктивність», 2022. 36 с.
ISBN 978-617-613-070-3

Науково-аналітичне видання містить інформацію щодо цінових тенденцій у сфері закупівлі великої рогатої худоби, свиней і молока в Україні та країнах ЄС.

Аналітичні дослідження динаміки закупівельних цін на велику рогату худобу, свиней та молоко незбиране II гатунку, прийнятих від господарств населення України, здійснено на підставі даних, отриманих шляхом опитування понад 800 об'єктів (підприємства різних форм власності, фізичні особи-підприємці, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, закупівельні пункти, сільські та селищні ради тощо), які здійснюють закупівлю та перероблення цієї сировини у 24 регіонах.

Аналітичний огляд середніх цін реалізації ВРХ, свиней та молока сирого усіх видів від сільськогосподарських підприємств проведено на підставі даних Держстату.

Також дослідження містять інформацію щодо рівня закупівельних цін на ВРХ, свиней та молоко у країнах ЄС (за даними Європейської комісії).

Наведені матеріали за потреби можуть бути використані фахівцями будь-якої сфери діяльності для аналізу цінової ситуації на ринку сільськогосподарської продукції.

Без права перевидання. Відтворення або використання матеріалу, що міститься в інформаційному продукті, для освітніх або некомерційних цілей вирішується без отримання попередньої письмової згоди власників авторського права за умови посилання на його повну бібліографічну назву згідно з ДСТУ 7.1:2006. Відтворення або використання матеріалу, що міститься в цьому інформаційному продукті, для перепродажу, інших комерційних цілей або угод (договорів) на розробку науково-дослідних робіт забороняється без отримання попередньої згоди власників авторського права. Ці умови відносяться і до видань попередніх років. Заявку на отримання такого дозволу слід направляти науково-організаційному відділу НДІ «Укראгпромпродуктивність» за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 2, або електронною поштою: uapp_god@ukr.net

УДК 338.516.48.[636.2+636.4+637.1](477+4-6ЄС)(048.83)

ISBN 978-617-613-070-3

© В. М. Івченко, А. Л. Солошонок,
А.Ю. Мамочка та ін., 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Результати аналітичних досліджень динаміки закупівельних цін на велику рогату худобу в Україні та країнах ЄС.....	5
1.1 Динаміка закупівельних цін на велику рогату худобу, прийняту на забій від господарств населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»).....	5
1.2 Середні ціни реалізації великої рогатої худоби сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату).....	9
1.3 Середні ціни на велику рогату худобу у країнах ЄС	11
2. Результати аналітичних досліджень динаміки закупівельних цін на свиней в Україні та країнах ЄС.....	15
2.1 Динаміка закупівельних цін на свиней, прийнятих від господарств населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»).....	15
2.2 Середні ціни реалізації свиней сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату).....	18
2.3 Середні ціни на свиней та поросят у країнах ЄС	20
3. Результати аналітичних досліджень динаміки закупівельних цін на молоко в Україні та країнах ЄС.....	25
3.1 Динаміка закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, придбане суб'єктами господарювання у господарствах населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»).....	25
3.2 Середні ціни реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату).....	28
3.3 Динаміка закупівельних цін на молоко у країнах ЄС	30
3.4 Світові закупівельні ціни на молоко.....	32
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	35

ВСТУП

Механізм ціноутворення, який повинен збалансовувати різноспрямовані інтереси продавців (виробників) і покупців (споживачів) товару, розподіляти ресурси, стимулювати раціональне розміщення виробництва, впровадження інновацій тощо посідає особливе місце в економіці країни. Від ефективності виконання цим механізмом покладених на нього функцій залежать стан і тенденції розвитку як окремих секторів економіки, так і національного господарства загалом. Динаміка цін виступає важливим індикатором стану окремих галузей економіки, а вплив на формування цін є одним з інструментів оптимізації економічних процесів.

Зазначене повною мірою стосується ціноутворення у вітчизняному аграрному секторі. Ціни на сільськогосподарську продукцію є найдинамічнішою характеристикою аграрного ринку. Вони чутливо реагують на вплив численних економічних, технологічних, погодних, соціально-політичних чинників й у свою чергу визначають вектори і темпи розвитку окремих сільськогосподарських галузей, рівень продовольчої безпеки країни. Значна диференціація та коливання в динаміці цін реалізації сільськогосподарської продукції свідчать про слабку керованість процесами на агропродовольчому ринку. Це породжує нестабільність, яка знижує інвестиційну привабливість аграрного сектору, посилює диспропорції в розвитку окремих його складових. Цінова нестабільність зумовлює необхідність здійснення моніторингу та системного аналізу цін на продукцію сільськогосподарських товаровиробників [1].

Діяльність учасників будь-якого ринку неможлива без наявності інформації про ціни, попит і пропозицію. Ціновий моніторинг аграрного сектору може бути використаний для виявлення критичних явищ, інформування громадськості та органів державної влади, прийняття рішень щодо розвитку галузі та тактики поведінки на ринку, а також забезпечує зворотній зв'язок у відношенні відповідних державних програм. Своєчасна, доступна та достовірна інформація є надзвичайно важливою для ефективної діяльності суб'єктів ринку, дозволяє приймати оперативні рішення та планувати діяльність на майбутнє.

Здійснення цінового моніторингу в Україні є невід'ємною умовою існування досконалого ринку сільськогосподарської продукції. Функціонування системи оперативного збору, обробки, зберігання та розповсюдження інформації про рівень внутрішніх цін серед суб'єктів ринку є важливою передумовою реформування аграрного сектору на ринкових засадах і розвитку агробізнесу. За відсутності належної системи інформування про цінові тенденції щодо сільськогосподарської продукції продавці та покупці недостатньою мірою володіють знаннями відносно поточних і очікуваних цін, а також розміщення товарів та послуг.

Розвиток агропромислового виробництва потребує належного функціонування служби моніторингу аграрного ринку. Необхідність забезпечення його прозорості для продавців та покупців з метою оперативного доступу до цінової інформації зумовлює актуальність проведених досліджень.

1. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИНАМІКИ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ЦІН НА ВЕЛИКУ РОГАТУ ХУДОБУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

1. 1 Динаміка закупівельних цін на велику рогату худобу, прийняту на забій від господарств населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»)

Рівень поточних цін у середньому по Україні.

Станом на 17 жовтня 2022 року середні арифметичні незважені ціни на молодняк ВРХ знаходяться в межах **43,90 грн** за 1 кг живої ваги (телиці вагою до 330 кг) та **49,48 грн** за 1 кг живої ваги (бички вагою 330 кг і більше), ціни на корів (за вгодованістю) – у межах **32,78–39,22 грн** за 1 кг живої ваги (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 Динаміка та діапазон закупівельних цін на ВРХ

	17 жовтня 2022 р	15 вересня 2022 р	16 жовтня 2021 р
Молодняк ВРХ, грн/кг	43,90 – 49,48	42,38 – 47,55	41,77–44,91
Корови, грн/кг	32,78 – 39,22	31,93 – 38,79	31,35–36,46

Регіональний зріз.

Найнижчі закупівельні ціни **на молодняк ВРХ** – у Рівненській, Кіровоградській, Хмельницькій та Київській областях, найвищі – у Івано-Франківській, Херсонській, Закарпатській та Полтавській областях (табл. 1.2).

Найнижчі закупівельні ціни **на корів** (за вгодованістю) зафіксовані у Хмельницькій, Кіровоградській, Полтавській та Київській областях, найвищі – у Івано-Франківській, Черкаській, Херсонській та Закарпатській областях.

Таблиця 1.2 Мінімальні та максимальні ціни по регіонах за 1 кг живої ваги, грн.

Область	Молодняк ВРХ				Область	Корови (за вгодованістю)		
	вагою < 330 кг		вагою > 330 кг			вища	середня	нижчесередня
	бички	телиці	бички	телиці				
Рівненська	36,00	35,00	36,00	37,00	Хмельницька	29,57	28,43	
Кіровоградська	39,30	37,30	40,20	39,10	Полтавська	30,00	27,50	25,00
Хмельницька	39,43	37,70	40,15	38,47	Рівненська	31,00	28,00	25,00
Київська	40,00	36,50	44,50	40,00	Кіровоградська	31,30	30,20	28,90
По Україні	45,97	43,90	49,48	47,59	По Україні	39,22	36,93	32,78
Закарпатська	48,00	48,00	50,00	50,00	Тернопільська	40,33	38,17	36,33
Херсонська	58,00	58,00	60,00	60,00	Черкаська	43,56	41,40	38,94
Черкаська			62,12	57,90	Закарпатська	45,00	43,00	40,00
Івано-Франківська	62,00	63,00	68,00	68,00	Херсонська	53,00	51,00	50,00

Динаміка цін.

Місячна динаміка. За останній місяць найбільше зростання на телиць вагою 330 кг і більше – на 4,39 % (табл. 1.3).

Річна динаміка. За останній рік найбільше зросли ціни на телиць вагою 330 кг і більше – на 11,17 %, найменше – на корів нижче середньої вгодованості (на 4,56 %).

Упродовж тривалого періоду найвищими залишаються ціни на бичків вагою 330 кг і більше, динаміка цін на яких наведена на рис. 1.1.

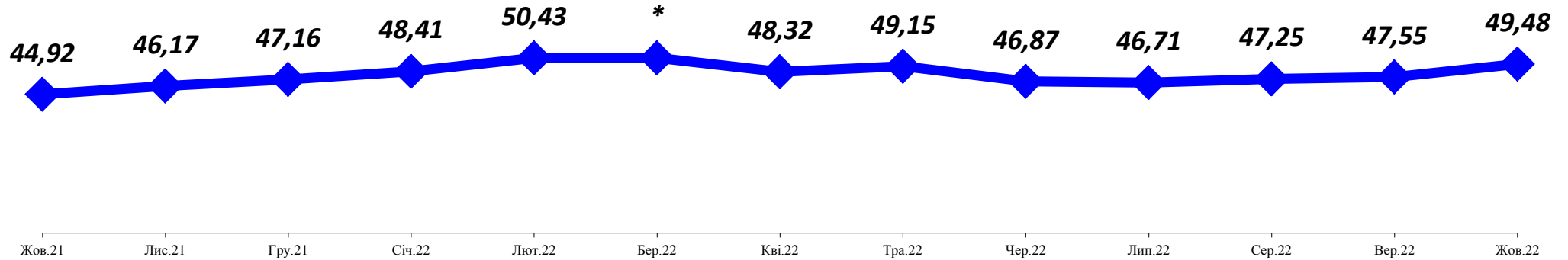

Рис. 1.1 Динаміка закупівельних цін на молодняк ВРХ, прийнятий на забій від господарств населення, грн за 1 кг живої ваги

За період з жовтня 2021 року по жовтень 2022 року ціни на бичків вагою 330 кг і більше зросли на 10,15 %. За даний період найвища ціна була зафіксована у лютому 2022 року – 50,43 грн за 1 кг живої ваги, найнижча у жовтні 2021 року – 44,92 грн за 1 кг живої ваги.

**Інформація за даний період відсутня*

Таблиця 1.3 Закупівельні ціни на велику рогату худобу (ВРХ), прийняту від господарств населення України

Область	Закупівельна ціна за 1 кг живої ваги, грн (станом на 17 жовтня 2022 р.)						
	молодняк ВРХ				корови вищої вгодованості	корови середньої вгодованості	корови нижчесередньої вгодованості
	вагою до 330 кг		вагою 330 кг і більше				
	бички	телиці	бички	телиці			
АР Крим**	–	–	–	–	–	–	–
Вінницька**	–	–	–	–	–	–	–
Волинська*	–	–	–	–	–	–	–
Дніпропетровська*	–	–	–	–	–	–	–
Донецька*	–	–	–	–	–	–	–
Житомирська	43,63	39,88	52,75	49,00	40,13	37,00	29,88
Закарпатська	48,00	48,00	50,00	50,00	45,00	43,00	40,00
Запорізька*	–	–	–	–	–	–	–
Івано-Франківська	62,00	63,00	68,00	68,00	55,00	57,00	–
Київська	40,00	36,50	44,50	40,00	32,00	27,00	22,50
Кіровоградська	39,30	37,30	40,20	39,10	31,30	30,20	28,90
Луганська**	–	–	–	–	–	–	–
Львівська	46,10	43,20	47,17	45,17	38,13	35,93	32,03
Миколаївська**	–	–	–	–	–	–	–
Одеська**	–	–	–	–	–	–	–
Полтавська	45,00	43,00	50,00	45,00	30,00	27,50	25,00
Рівненська	36,00	35,00	36,00	37,00	31,00	28,00	25,00
Сумська*	–	–	–	–	–	–	–
Тернопільська	45,83	43,77	47,50	45,50	40,33	38,17	36,33
Харківська**	–	–	–	–	–	–	–
Херсонська	58,00	58,00	60,00	60,00	53,00	51,00	50,00
Хмельницька	39,43	37,70	40,15	38,47	29,57	28,43	–
Черкаська	–	–	62,12	57,90	43,56	41,40	38,94
Чернівецька	44,33	41,50	46,33	43,57	39,00	36,33	–
Чернігівська	50,00	–	48,00	–	41,00	36,00	32,00
По Україні	45,97	43,90	49,48	47,59	39,22	36,93	32,78

*За минулий період приймання ВРХ від господарств населення не здійснювалося.

** Інформація відсутня.

Станом на 15 вересня 2022 р.	44,75	42,38	47,55	45,59	38,79	36,33	31,93
Зміни за період, %	2,72	3,61	4,05	4,39	1,10	1,65	2,67
Станом на 16 жовтня 2021 р.	43,66	41,77	44,92	42,81	36,46	34,07	31,35
Зміни за рік, %	5,29	5,11	10,15	11,17	7,56	8,38	4,56

1.2 Середні ціни реалізації великої рогатої худоби сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату)

Середні ціни реалізації великої рогатої худоби (у живій масі) сільськогосподарськими підприємствами за січень-грудень 2021 року зменшило дві області: Чернівецька та Житомирська. Всі інші області України збільшили порівняно з відповідним періодом 2020 року. У тринадцяти областях середня реалізаційна ціна великої рогатої худоби менша за середню по Україні (40750,4 грн/т).

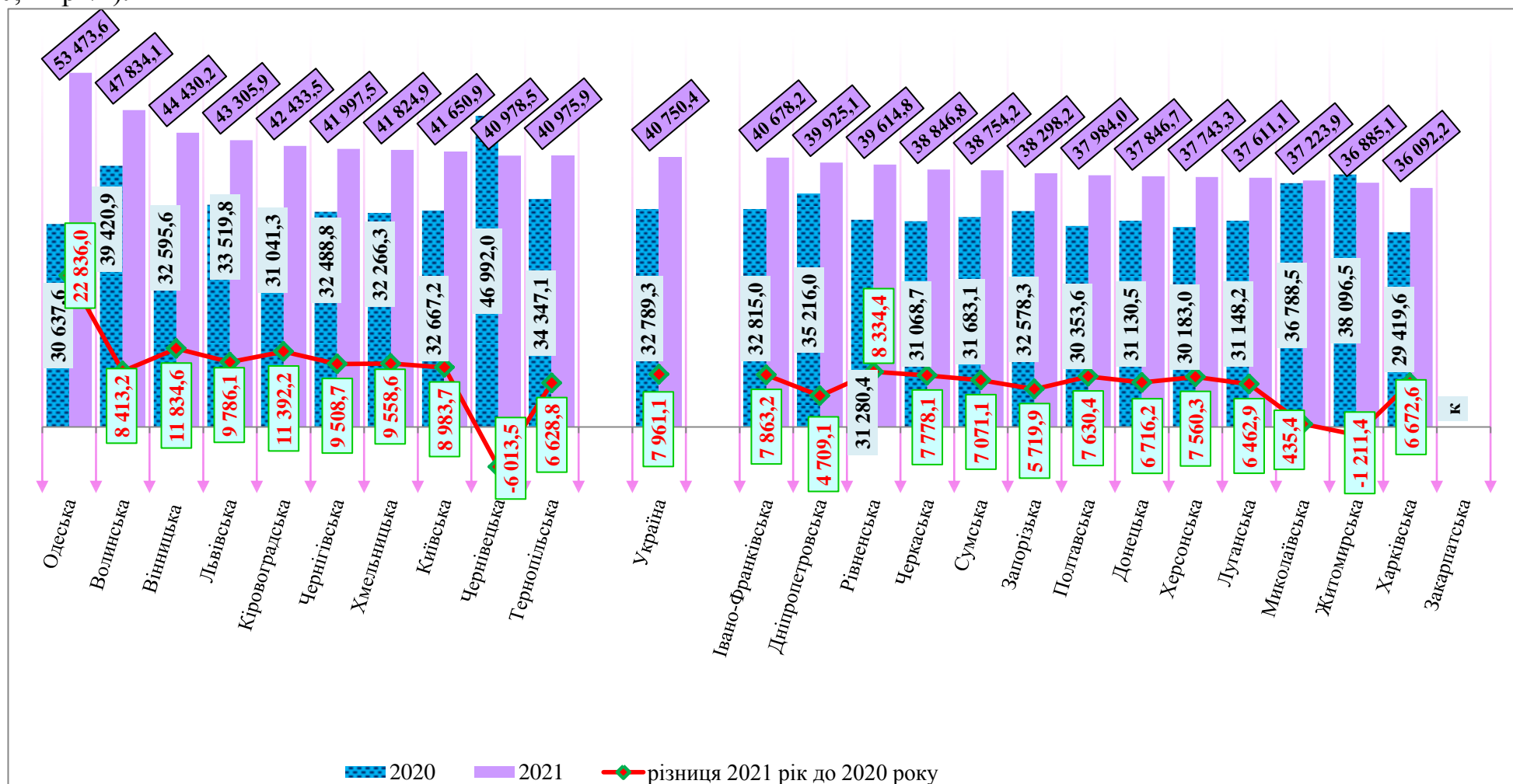

Рис. 1.2 Середні ціни на велику рогату худобу, реалізовану сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

Середні ціни реалізації великої рогатої худоби (наростаючим підсумком) сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками на 1 січня 2022 року збільшилися проти аналогічного періоду 2021 року на 24,3 % (7961,1 грн/т).

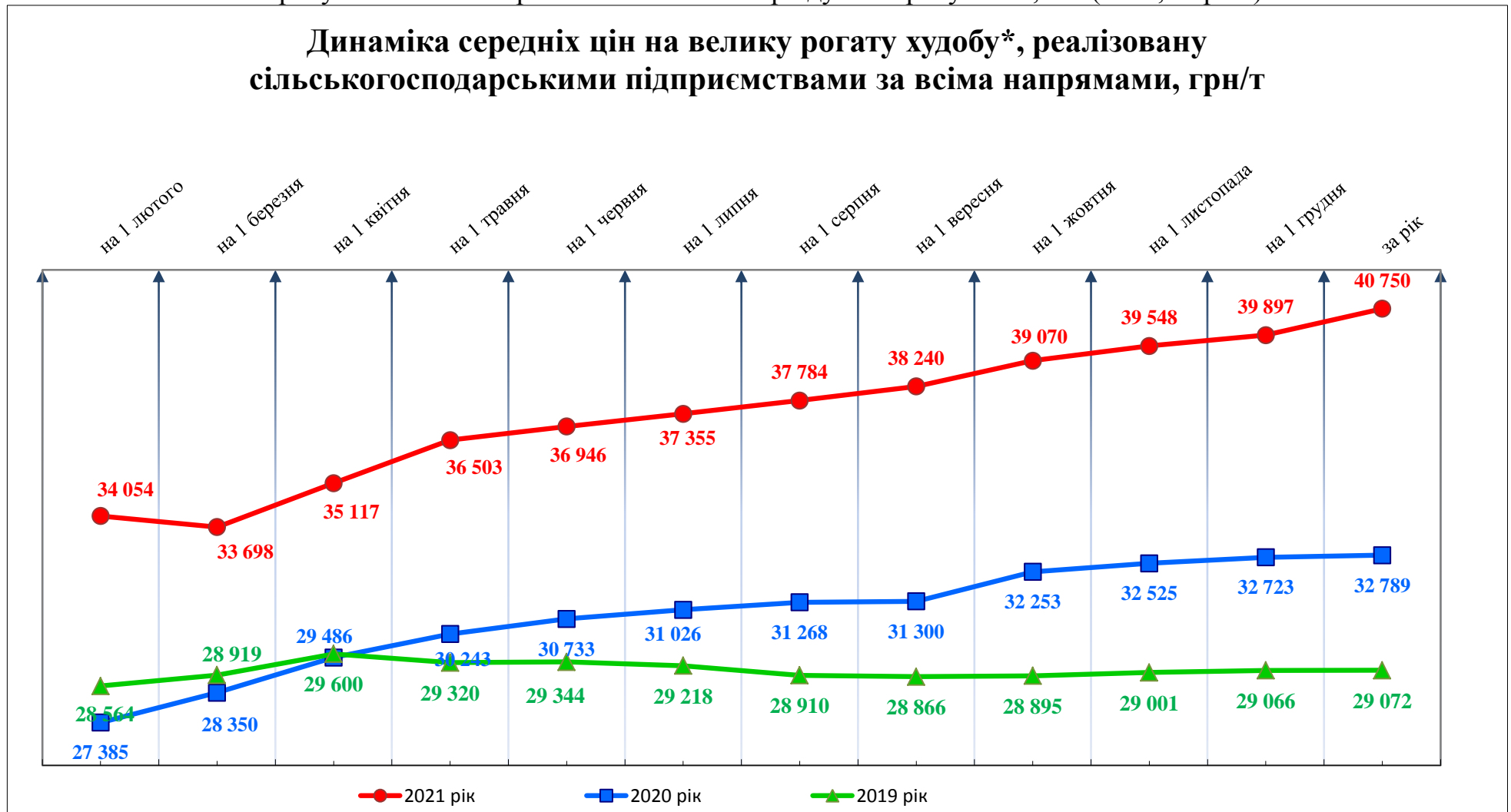

Рис. 1.3. Динаміка середніх цін на велику рогату худобу,* реалізовану сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

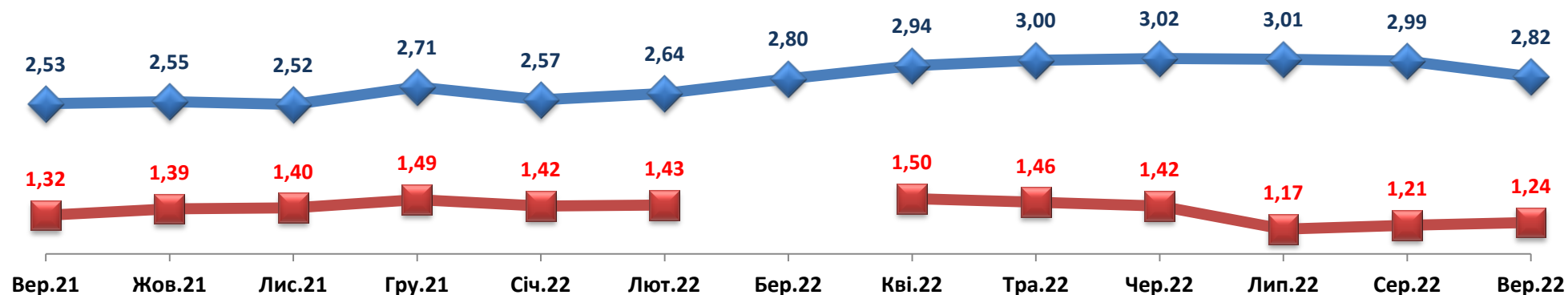
*Без урахування накладних витрат по закупівлях, транспортних та експедиційних витрат, податку на додану вартість.

1.3 Середні ціни на велику рогату худобу у країнах ЄС

Середні ціни на телиць у країнах ЄС

За даними Європейської комісії, у 2021 р. на ринках країн ЄС середні ціни продажу телиць були в середньому на 0,03% нижчі ніж середні ціни купівлі бичків, а у січні – вересні 2022 р. – на 21,2% нижчі [4].

У вересні 2022 р. середня ціна телиць у країнах ЄС становила 2,82 євро за 1 кг живої ваги, що на 11,5% більше ніж у вересні 2021 р., та на 5,7% нижчі від попереднього місяця. Водночас це у 2 рази перевищує рівень закупівельних цін в Україні (рис. 1.4).

◆ Середні ціни на ВРХ (телиць у віці від 12 місяців та більше, але менше 24 місяців) на ринках країн ЄС*, куплених для відгодівлі (без ПДВ), євро за 1 кг живої ваги

■ Середні закупівельні ціни на молодняк ВРХ (телиць вагою 330 кг і більше), прийнятих на забій від господарств населення України** (за результатами обстеження НДІ «Укргропромпродуктивність»), євро за 1 кг живої ваги

Рис. 1.4 Динаміка середніх цін на ВРХ (телиці) в Україні та ЄС

* Станом на 06.10.2022 р., за даними Європейської комісії.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

У вересні 2022 р. найвищі середні ціни на телиць для відгодівлі серед країн ЄС досягнуто в Бельгії – 3,13 євро за 1 кг живої ваги та Франції – 3,07 євро за 1 кг живої ваги.

Найнижча ціна зафіксована в Ірландії – 2,16 євро за 1 кг живої ваги.

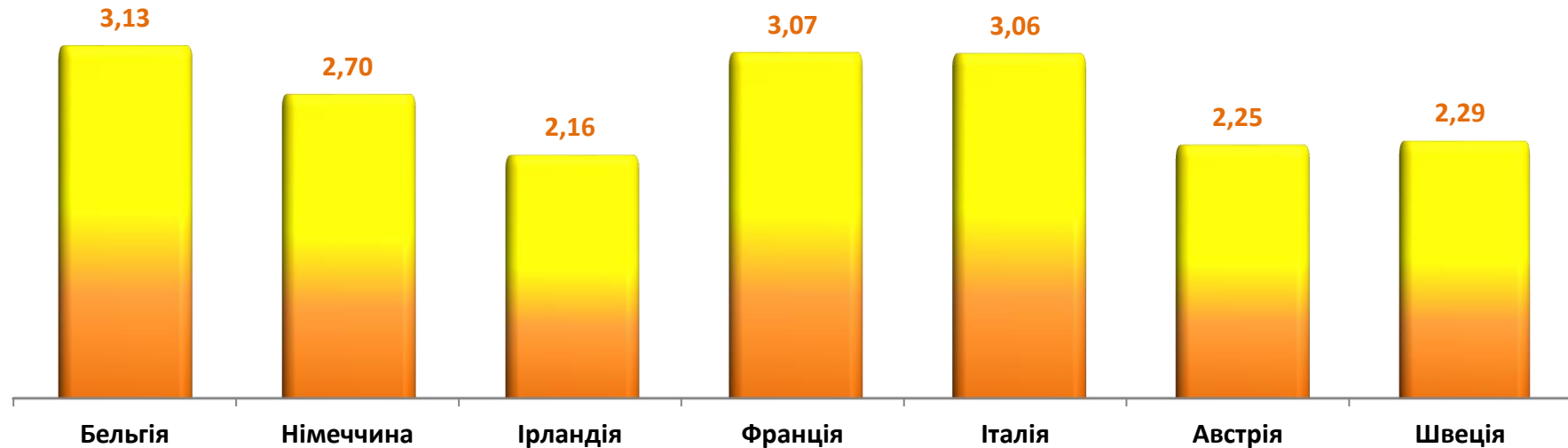

Рис. 1.5 Середні ціни на ВРХ (телиці) по основних країнах-виробниках ЄС* у вересні 2022 р., євро за 1 кг живої ваги

* Станом на 06.10.2022 р., за даними Європейської комісії.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

Середні ціни на бичків у країнах ЄС

Середня ціна бичків у вересні 2022 р. у країнах ЄС становила 3,45 євро за 1 кг живої ваги, що на 24,5% більше показника відповідного місяця 2021 р., та на 6,7% менше від попереднього місяця (рис. 1.6).

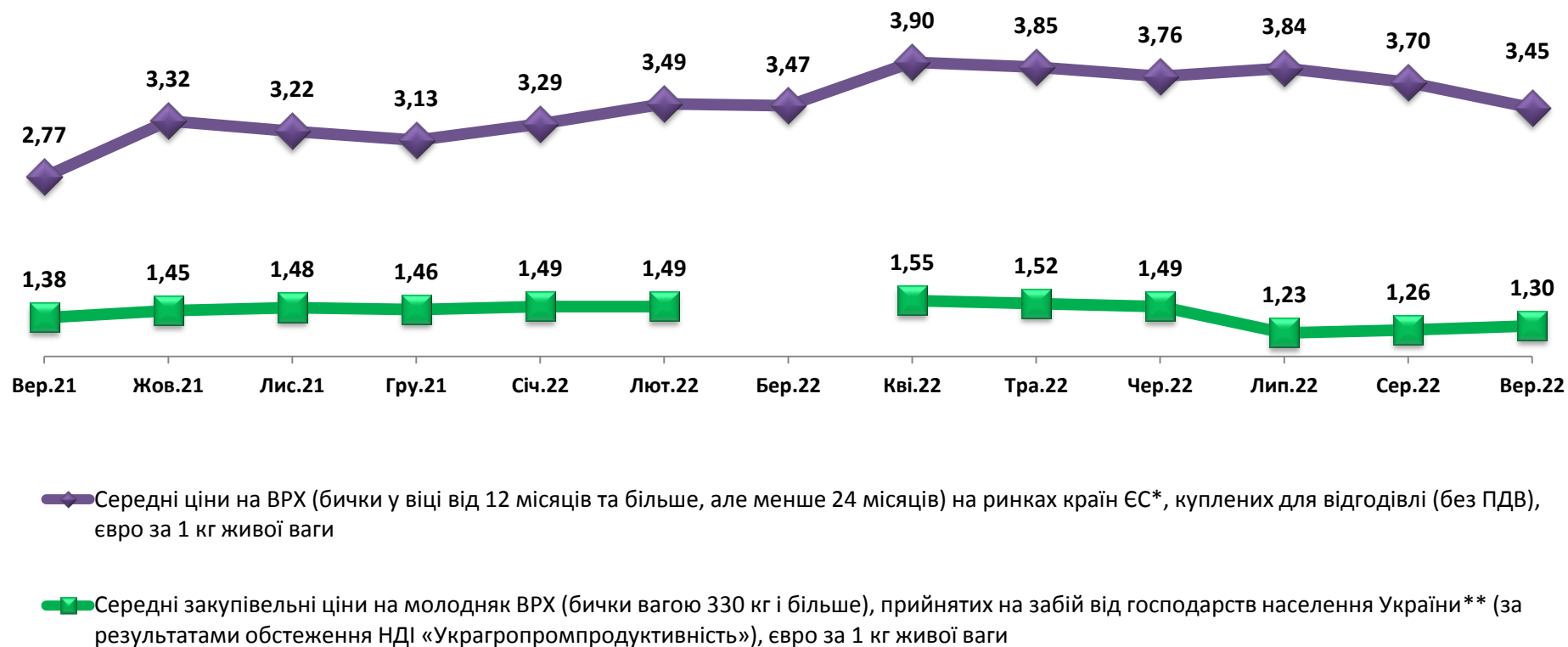

Рис. 1.6 Динаміка середніх цін на ВРХ (бички) в Україні та ЄС

* Станом на 06.10.2022 р., за даними Європейської комісії.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

У вересні 2022 р. найвища середня ціна на бичків, куплених для відгодівлі в межах ЄС зафіксована у Німеччині – 5,11 євро за 1 кг живої ваги.

Найнижча ціна зафіксована в Ірландії – 2,16 євро за 1 кг живої ваги.

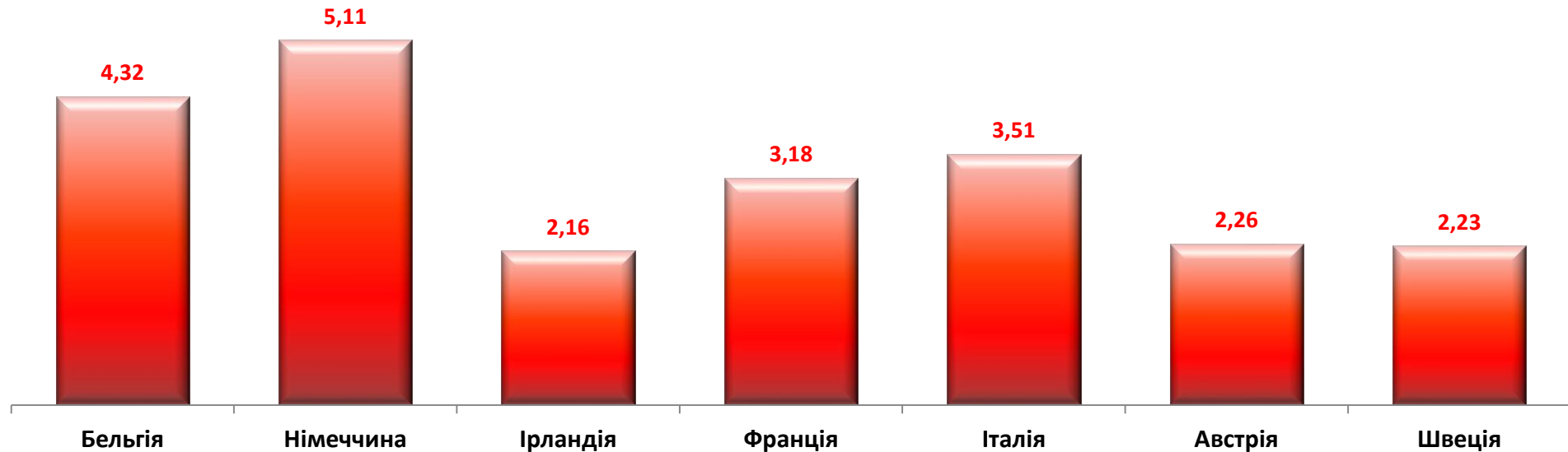

Рис. 1.7 Середні ціни на ВРХ (бички) по основних країнах-виробниках ЄС* у вересні 2022 р., євро за 1 кг живої ваги

* Станом на 06.10.2022 р., за даними Європейської комісії.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

2. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИНАМІКИ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ЦІН НА СВИНЕЙ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

2.1 Динаміка закупівельних цін на свиней, прийнятих від господарств населення України (за даними НДІ «Укразропромпродуктивність»)

Рівень поточних цін у середньому по Україні.

Станом на 17 жовтня 2022 року середні арифметичні незважені ціни на свиней знаходяться в межах **68,77 грн** за 1кг живої ваги (категорія перша-екстра) та **63,86 грн** за 1кг живої ваги (друга категорія). Середня ціна поросят-молочників становить **1989,62** грн за голову (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 Динаміка закупівельних цін на свиней

Показник	17 жовтня 2022 р.	15 вересня 2022 р.	16 жовтня 2021 р.
Свині категорії перша-екстра, грн/кг живої ваги	68,77	62,75	46,79
Свині другої категорії, грн/кг живої ваги	63,86	59,24	46,22
Поросята-молочники, грн/за голову	1989,62	1987,04	1427,56

Регіональний зріз.

Найнижчі закупівельні ціни на свиней категорії перша-екстра у Івано-Франківській, Київській, Запорізькій та Кіровоградській областях (на **3,60 % – 25,12 %** нижчі, ніж в Україні); **найвищі** – у Волинській, Полтавській, Дніпропетровській та Чернігівській областях, в яких цей показник у середньому на **5,42 % – 13,46 %** перевищує загальноукраїнське значення. (табл. 2.2).

Найнижчі ціни на поросят-молочників у Івано-Франківській, Сумській Кіровоградській та Хмельницькій областях – на **14,72 % – 27,73 %** нижчі ніж в середньому по Україні, **найвищі** – у Херсонській, Чернігівській, Запорізькій та Житомирській областях (на **8,56 % – 62,51 %**).

Таблиця 2.2 Мінімальні та максимальні ціни по регіонах

Область	Свині категорії перша-екстра, грн/кг	Область	Свині другої категорії, грн/кг	Область	Поросята-молочники, грн/голову
Івано-Франківська	51,50	Івано-Франківська	50,00	Івано-Франківська	1438,00
Київська	62,90	Львівська	50,00	Сумська	1550,00
Запорізька	63,00	Чернівецька	58,50	Кіровоградська	1650,00
Кіровоградська	66,30	Хмельницька	58,70	Хмельницька	1696,70
По Україні	68,77	По Україні	63,86	По Україні	1989,62
Чернігівська	72,50	Рівненська*	70,00	Житомирська	2160,00
Дніпропетровська	78,00	Дніпропетровська	72,00	Запорізька	2500,00
Полтавська	78,00	Волинська	77,49	Чернігівська	2575,00
Волинська	78,03	Полтавська	80,00	Херсонська	3233,30

Динаміку закупівельних цін на свиней категорії перша-екстра наведено на рис. 2.1.

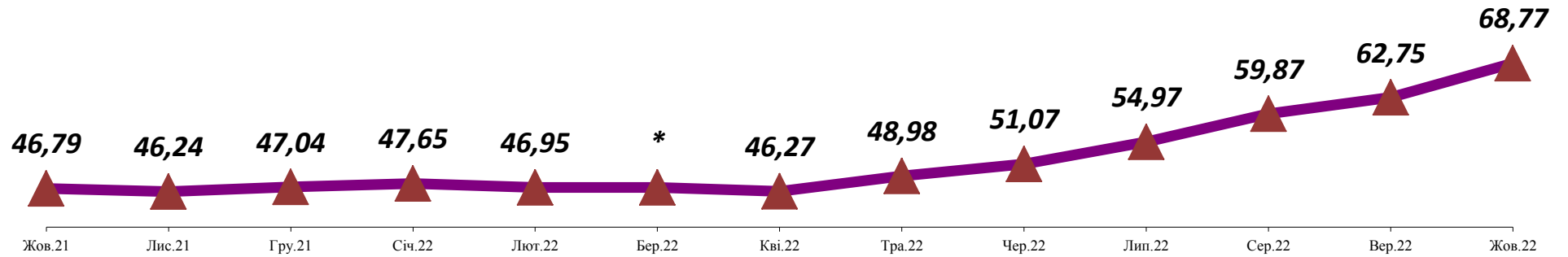

Рис. 2.1 Закупівельні ціни на свиней категорії перша-екстра, грн/кг живої ваги

За період з жовтня 2021 року по жовтень 2022 року закупівельні ціни на свиней категорії перша-екстра зросли на 46,98 %.

**Інформація за даний період відсутня*

Таблиця 2.3 Закупівельні ціни на свиней, прийнятих від господарств населення України

Область	Закупівельні ціни на свиней та поросят станом на 17 жовтня 2022 р.:		
	ціна за 1 кг живої ваги, грн		ціна за голову, грн
	свині категорії перша-екстра	свині другої категорії	поросята-молочники
АР Крим*	–	–	–
Вінницька*	–	–	–
Волинська	78,03	77,49	2100,00
Дніпропетровська	78,00	72,00	1762
Донецька**	–	–	–
Житомирська	–	–	2160,00
Закарпатська	70,00	–	–
Запорізька	63,00	63,00	2500,00
Івано-Франківська	51,50	50,00	1438,00
Київська	62,90	58,80	1823,60
Кіровоградська	66,30	62,20	1650,00
Луганська*	–	–	–
Львівська	–	50,00	1810,00
Миколаївська*	–	–	–
Одеська	75,00	–	2000,0
Полтавська	78,00	80,00	1900,00
Рівненська	69,00	70,00	2100,00
Сумська	–	–	1550,00
Тернопільська	70,33	67,33	–
Харківська*	–	–	–
Херсонська	67,00	62,00	3233,30
Хмельницька	–	58,70	1696,70
Черкаська	67,50	62,93	1825,00
Чернівецька	–	58,50	1700,00
Чернігівська	72,50	65,00	2575,00
По Україні	68,77	63,86	1989,62

* Інформація відсутня.

** М'ясопереробні підприємства не здійснюють закупівлю свиней у населення.

Станом на 15.09. 2022 р.	62,75	59,24	1987,04
Зміни за період, %	9,60	7,80	0,13
Станом на 16. 10. 2021 р.	46,79	44,73	1409,93
Зміни за рік, %	46,98	42,78	41,12

2.2 Середні ціни реалізації свиней сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату)

Сільськогосподарські підприємства дев'яти областей за січень – грудень 2021 року реалізовували свиней за цінами вищими, ніж у середньому по Україні (37666,3 грн/т). Найвищі середні реалізаційні ціни були в Закарпатській області (44142,5 грн/т), а найнижчі – у Луганській (33738,0 грн/т).

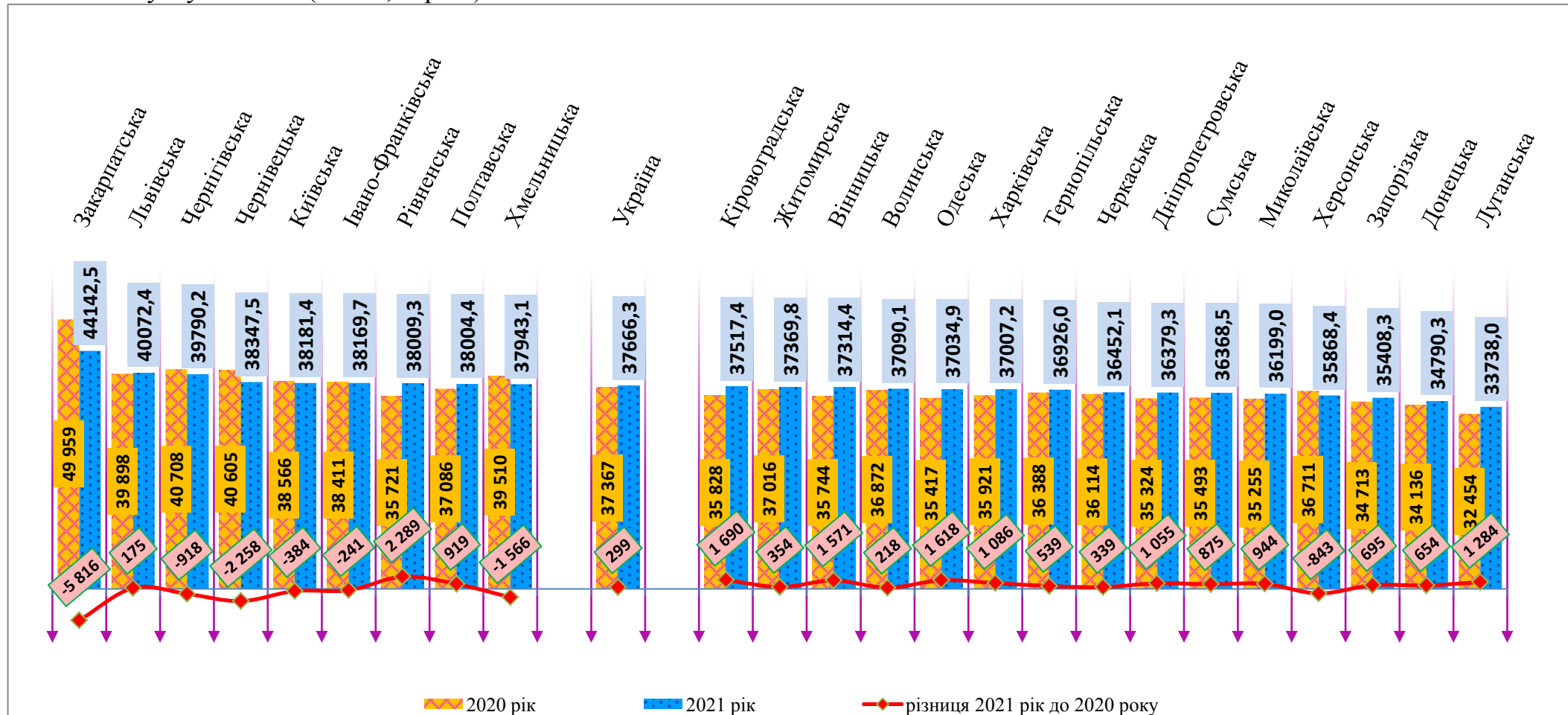

Рис. 2.2 Середні ціни на свиней, реалізованих сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

Середня ціна реалізації свиней (у живій масі) сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками за січень-грудень 2021 року становила 37666,3 грн/т, що на 0,8 % (299,2 грн/т) менше минулорічної ціни. У порівнянні до 1 грудня 2021 року, ціна реалізації свиней станом на 1 січня 2022 року збільшилася на 0,5 % (202,9 грн/т).

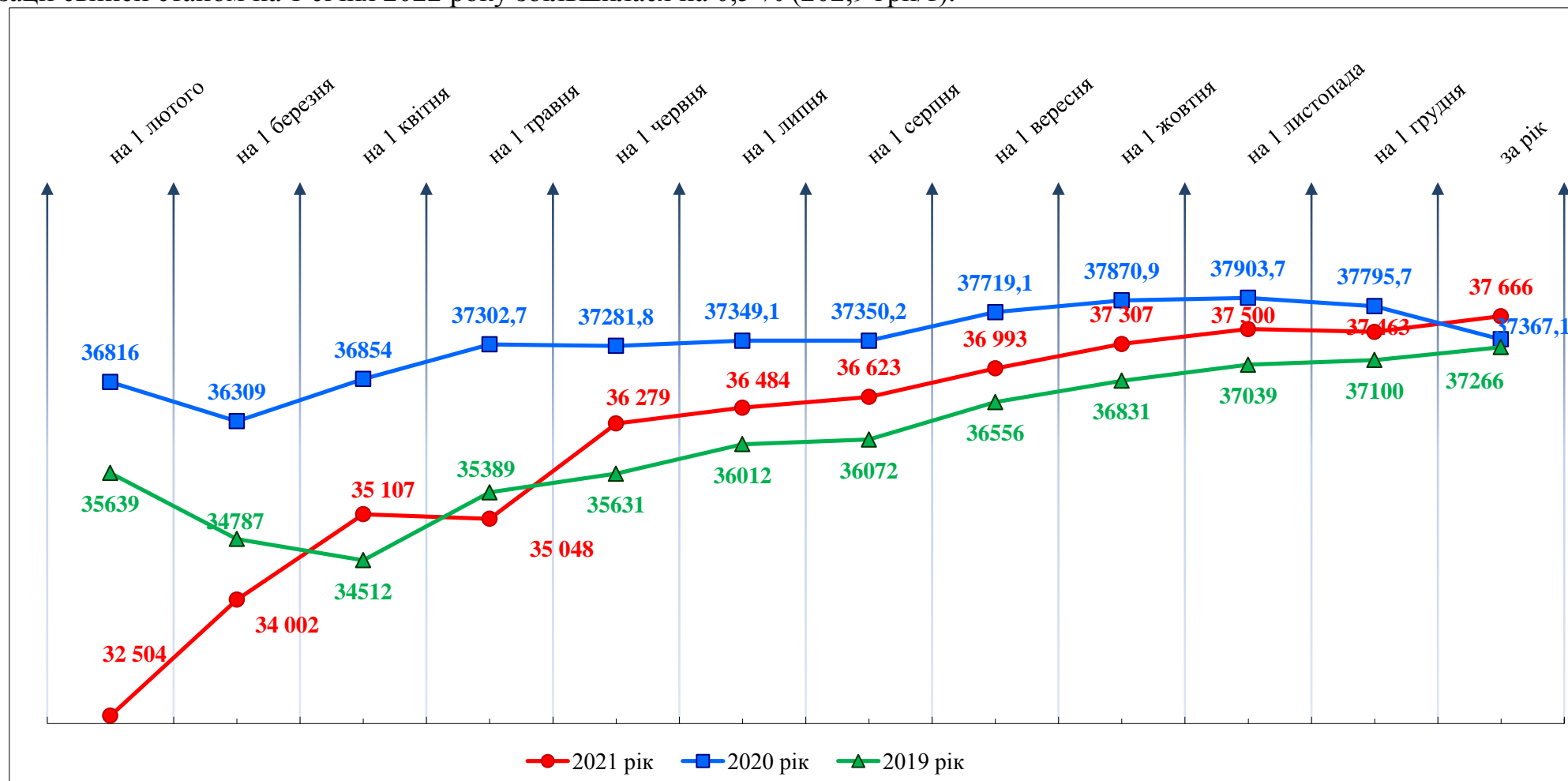

Рис. 2.3 Динаміка середніх цін на свиней, реалізованих сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

*Без урахування накладних витрат по закупівлях, транспортних та експедиційних витрат, податку на додану вартість.

2.3 Середні ціни на свиней та поросят у країнах ЄС

Середні ціни на свиней (у забійній вазі) у країнах ЄС

Країни ЄС – другий за величиною (після Китаю) світовий виробник свинини та лідер із експорту даного виду м'яса. У ЄС свині формують найбільшу категорію тваринництва. У 2021 р. з-поміж країн ЄС, найбільшими виробниками поголів'я свиней були Німеччина та Іспанія.

За даними Європейської комісії, на ринках країнах ЄС протягом 2021 р., на свиней у забійній вазі класу S відбувалося зниження середніх цін (крім лютого – червня 2021 р.), а на свинина класу R – сезонні коливання [4].

Станом на 26 вересня 2022 р. середня ціна реалізації свиней у забійній вазі класу S становила 212,97 євро за 100 кг, що на 51,9% більше ніж 27 вересня 2021 р., свинина класу R – 302,97 євро за 100 кг, що на 61,0% більше (рис.2.4).

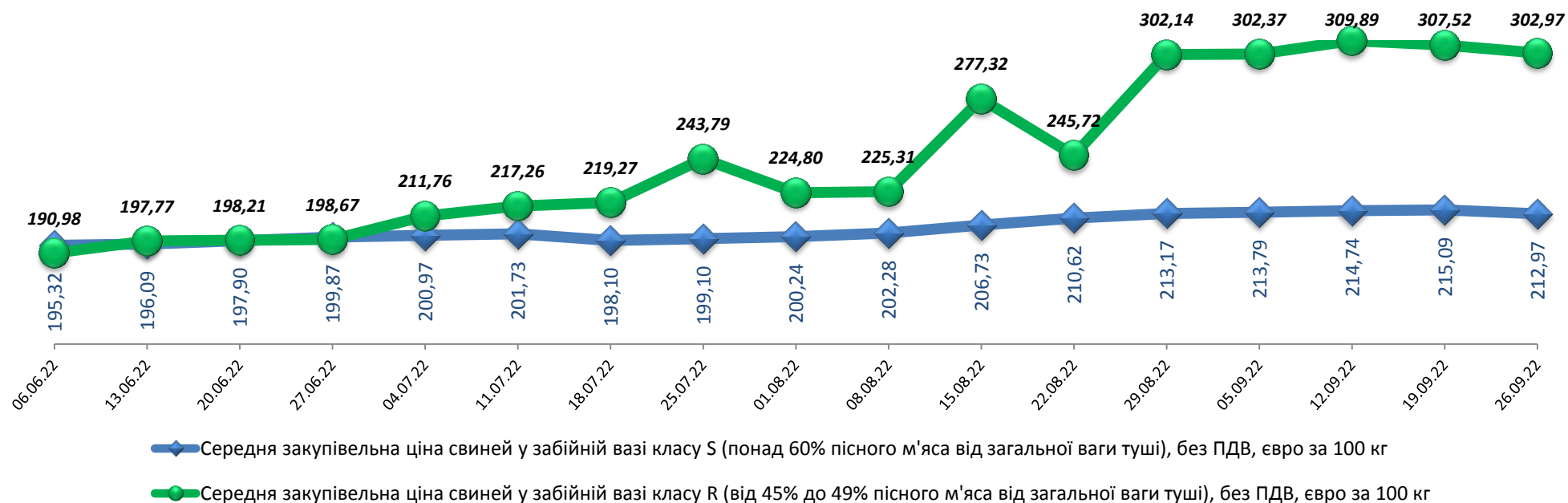

Рис. 2.4 Динаміка середніх цін на свиней у забійній вазі в ЄС

Слід зазначити, що вирощування свиней забійних кондицій для класу S зосереджене майже у всіх країнах ЄС, а для класу R – лише у семи.

Станом на 26 вересня 2022 р. найвища середня ціна на свиней у забійній вазі класу S в межах ЄС зафіксована у Франції – 223,00 євро за 100 кг. Найнижча ціна зафіксована у Нідерландах – 185,89 євро за 100 кг (рис.2.5).

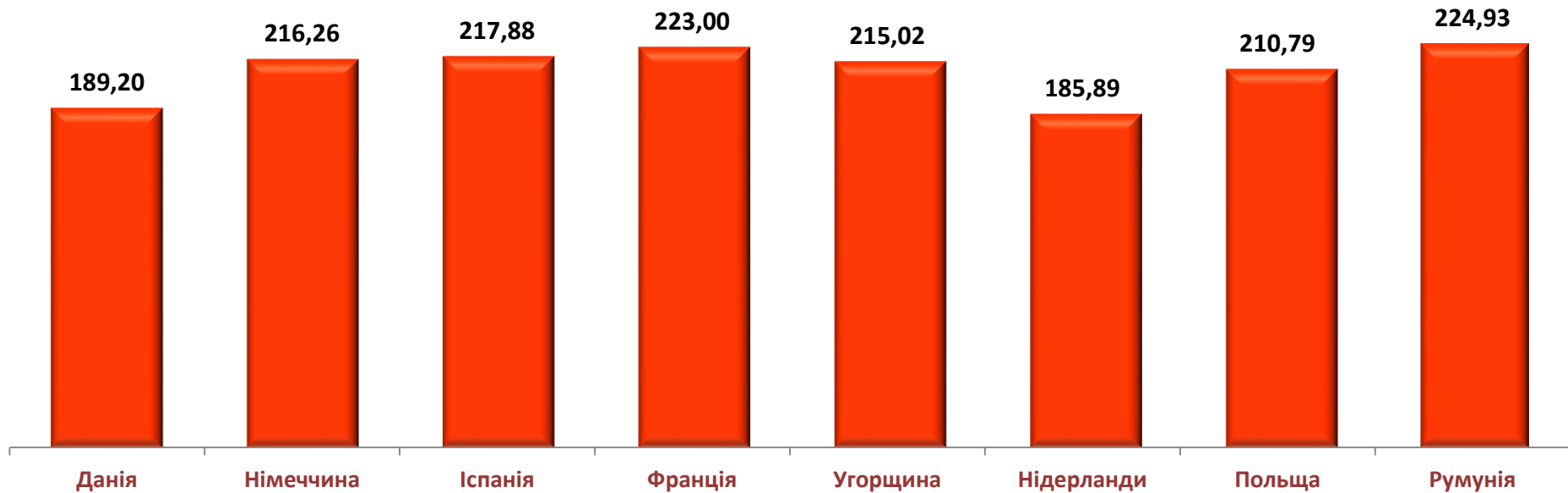

Рис. 2.5 Середні ціни свиней у забійній вазі класу S по окремих країнах ЄС станом на 26 вересня 2022 року, євро за 100 кг

Станом на 26 вересня 2022 р. найвища середня ціна на свиней у забійній вазі класу R у межах ЄС зафіксована у Італії – 321,00 євро за 100 кг. Найнижча ціна зафіксована у Чехії – 173,71 євро за 100 кг.

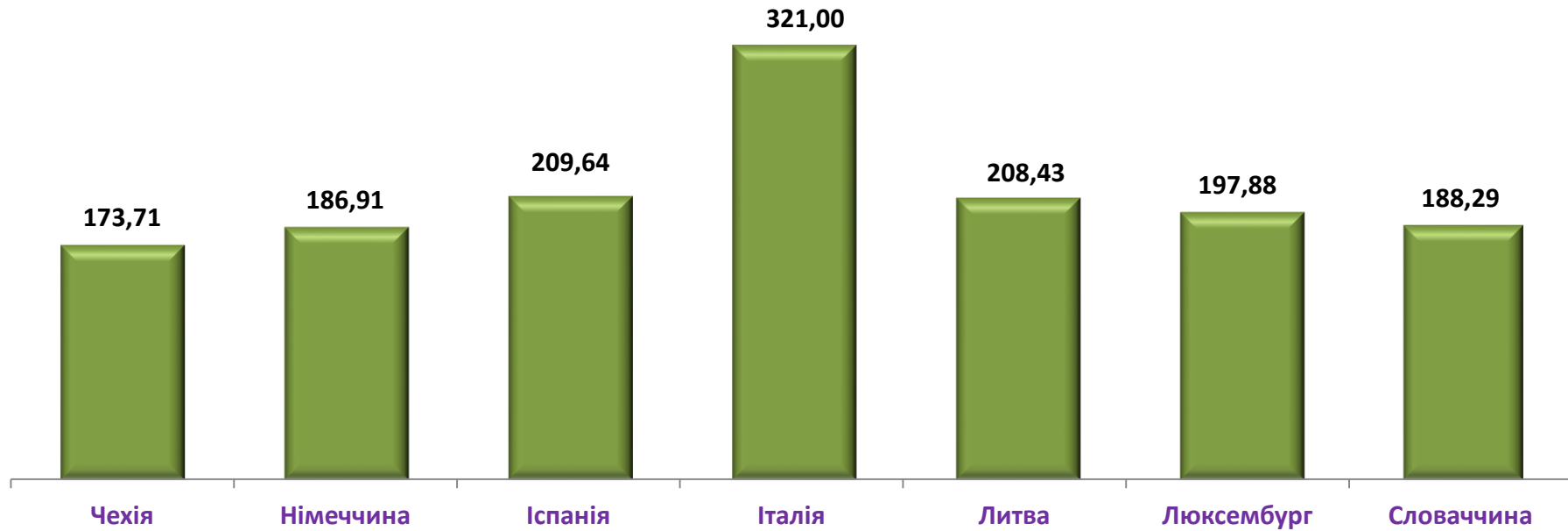

Рис. 2.6 Середні ціни свиней у забійній вазі класу R по країнах-виробниках ЄС станом на 26 вересня 2022 року, євро за 100 кг

Середні ціни на поросят у країнах ЄС

На відміну від цінової ситуації на ринках країн ЄС з продажу свиней, протягом 2021 р. спостерігається зменшення середніх цін реалізації поросят.

У вересні 2022 р. середня ціна реалізації поросят становила 54,98 євро за голову, що на 74,0% більше, ніж у вересні 2021 р. (36,28 євро). Порівняно з попереднім тижнем станом на 26 вересня 2022 р. середня ціна зросла на 0,05 євро за голову (рис. 2.7).

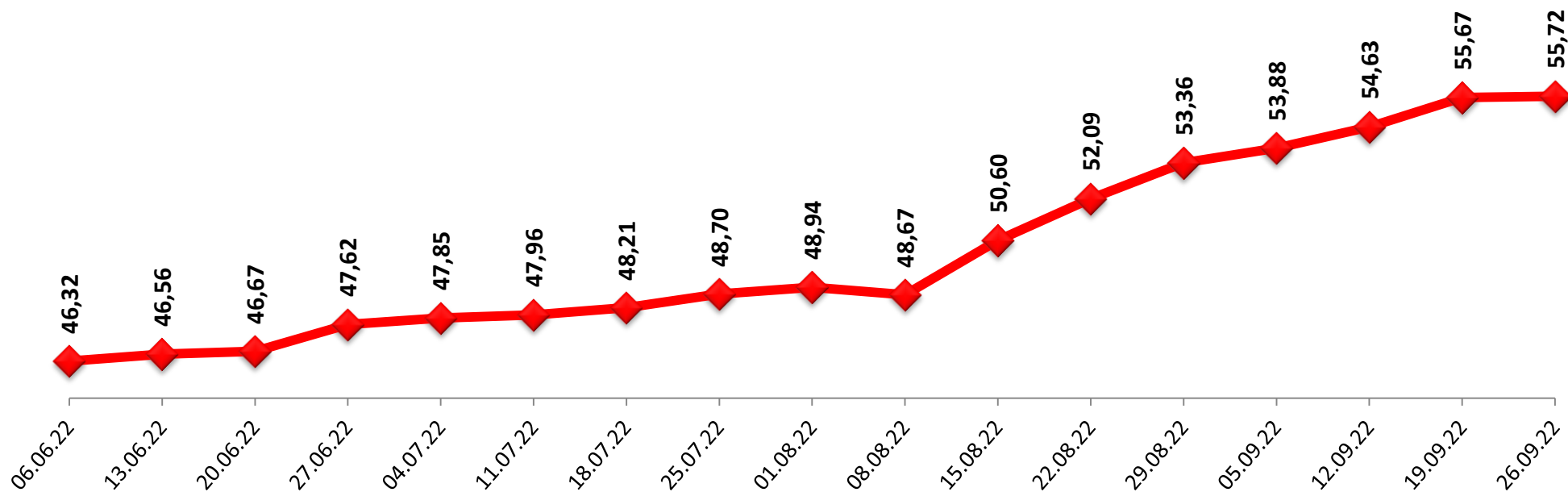

Рис. 2.7 Динаміка середніх цін на поросят (приблизно 20 кг) у живій вазі в ЄС, євро за голову

Станом на 26 вересня 2022 р. у основних країнах-виробниках свиней в ЄС відзначається як зниження так і зростання середньої ціни на поросят.

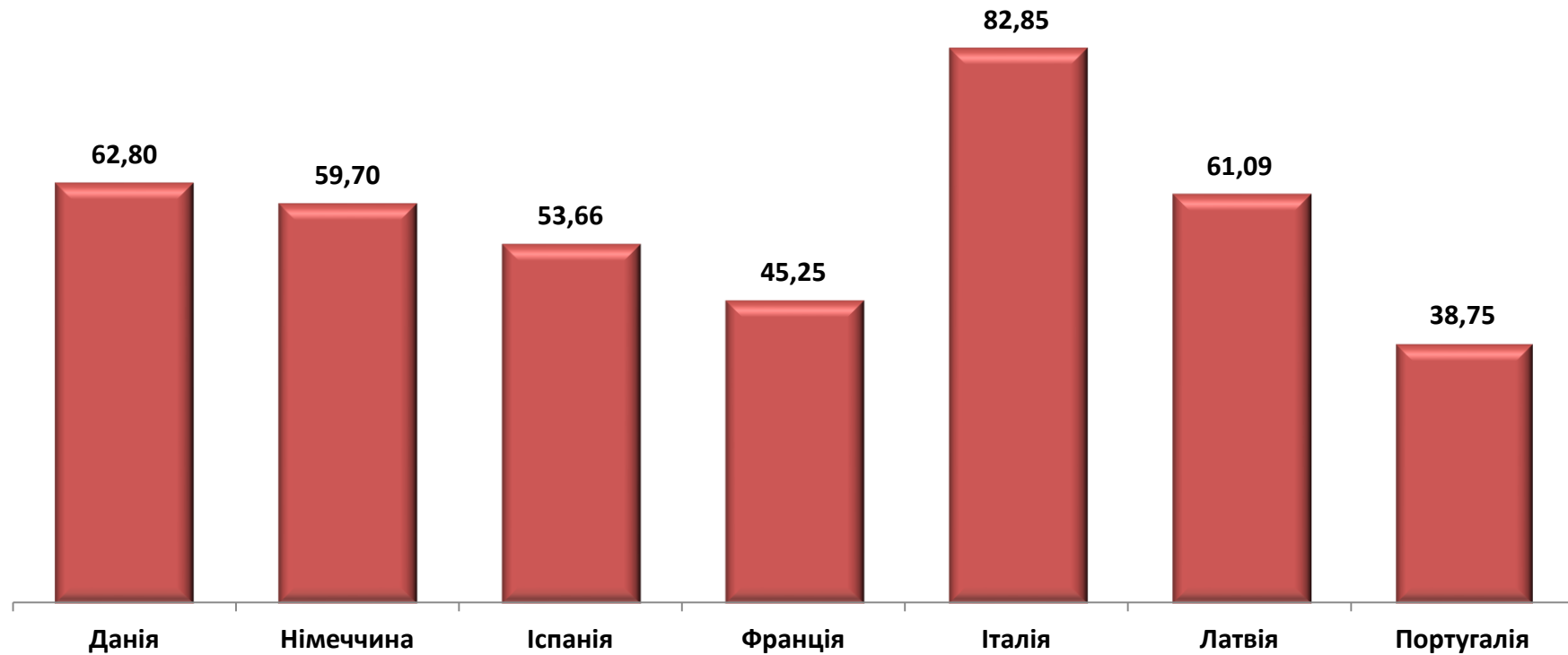

Рис. 2.8 Середні ціни на поросят по основних країнах-виробниках ЄС станом на 26 вересня 2022 року, євро за голову

3. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИНАМІКИ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ЦІН НА МОЛОКО В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

3.1 Динаміка закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, придбане суб'єктами господарювання у господарствах населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»)

Рівень поточних цін у середньому по Україні.

Станом на 17 жовтня 2022 року середня арифметична незважена ціна на молоко незбиране II гатунку по Україні становить **7,47 грн/л**, що на **9,3 %** більше порівняно з 16 жовтня 2021 року (табл. 3.1).

Таблиця 3.1. Динаміка цін на молоко незбиране II гатунку

Показник ціни	17 жовтня 2022 р.	15 вересня 2022 р.	Динаміка за місяць	16 жовтня 2021 р.	Річна динаміка
min	7,30	7,19	+1,5	6,49	+12,4
max	7,71	7,61	+1,3	7,40	+4,1
Середня по Україні	7,47	7,37	+1,5	6,84	+9,3

Регіональний зріз.

Найнижчі середні закупівельні ціни у Сумській, Одеській, Київській, Кіровоградській та Чернігівській областях – на **5,6 % – 16,5 %** нижчі від загальноукраїнського значення.

Найвищі середні закупівельні ціни – у Закарпатській, Рівненській, Волинській, Житомирській та Запорізькій областях – на **6,4 % – 60,5 %** вищі ніж в середньому по Україні (табл. 3.2).

Мінімальні закупівельні ціни у розрізі регіонів знаходяться у діапазоні **6,00–12,00** грн/л, з них найнижча зафіксована у одному регіоні. Діапазон максимальних цін становить **6,50 – 12,00** грн/л, найвища – в одному регіоні (табл. 3.3).

Довідково: Товарність молока від господарств населення за 12 місяців 2021 року становить 9,3% проти 11,3 % за відповідний період 2020 року. Господарства населення Черкаської області мають найвищу товарність молока (39,0 %), Київської – найнижчу (9,1 %).

Таблиця 3.2. Рівень мінімальних та максимальних закупівельних цін по регіонах

Область	Рівень закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, грн/л		
	середня	min	max
Сумська	6,24	6,00	7,00
Одеська	6,30	6,10	6,50
Київська	6,40	6,30	6,50
Кіровоградська	6,95	6,55	7,36
Чернігівська	7,06	7,00	7,11
Україна	7,47	7,30	7,71
Запорізька	7,95	7,95	7,95
Житомирська	8,48	8,25	8,72
Волинська	9,63	9,21	10,05
Рівненська	9,69	9,27	10,11
Закарпатська	12,00	12,00	12,00

Динаміка цін.

Місячна динаміка. За останній місяць середня закупівельна ціна зросла на **1,5 %**. Зростання середньої закупівельної ціни відбулося у 9 областях, найбільше у Херсонській області – **на 16,1 %**. Зниження відбулося лише у Житомирській області на 3,5 %. У решти областях ціни залишилися не змінними. (табл. 3.3).

Річна динаміка. За останній рік порівняно з 16 жовтня 2021 року середня мінімальна закупівельна ціна в Україні зросла **на 12,4 %**, середня максимальна – **на 4,1 %**, середня по Україні – **на 9,3 %** (рис. 3.1).

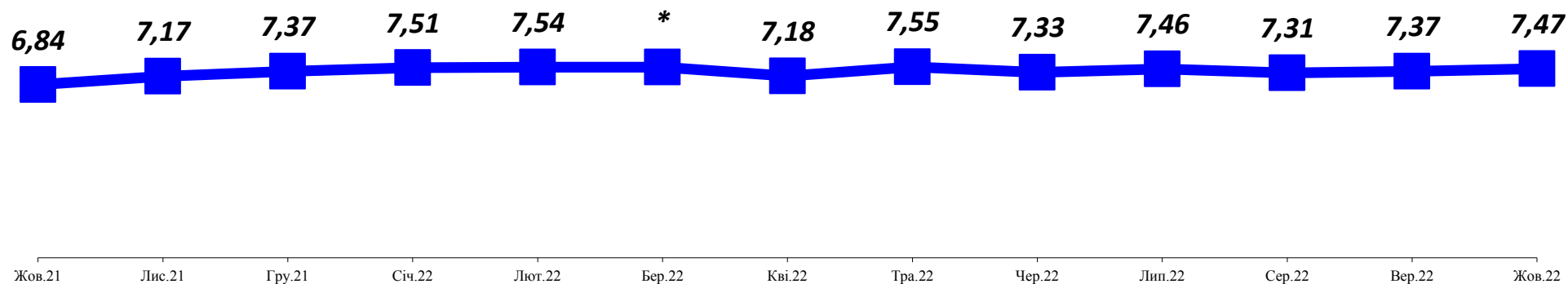

Рис.3.1 Динаміка закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, придбане в особистих селянських господарствах, грн/л

**Таблиця 3.3 Закупівельні ціни на молоко II гатунку, придбане суб'єктами господарювання
у господарствах населення України**

Область	Рівень закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, грн/л		Середні ціни за даними моніторингу науково-дослідних центрів продуктивності:		Зростання (зниження) середніх цін за період, %	Товарність молока в господарствах населення (%) за січень-грудень 2021р. (розрахунки проведено за даними Держстату)
	мінімальний	максимальний	Станом на 17 жовтня 2022 р.	Станом на 15 вересня 2022 р.		
АР Крим*	-	-	-	-	-	-
Вінницька*	-	-	-	-	-	19,5
Волинська	9,21	10,05	9,63	9,63	0,0	-
Дніпропетровська	6,79	7,56	7,18	7,07	1,6	-
Донецька*						-
Житомирська	8,25	8,72	8,48	8,79	-3,5	13,1
Закарпатська	12,00	12,00	12,00	12,00	0,0	-
Запорізька	7,95	7,95	7,95	7,95	0,0	17,9
Івано-Франківська	7,40	7,40	7,40	7,40	0,0	-
Київська	6,30	6,50	6,40	6,30	1,6	9,1
Кіровоградська	6,55	7,36	6,95	6,54	6,3	-
Луганська*	-	-	-	-	-	-
Львівська	7,00	7,75	7,38	7,38	0,0	-
Миколаївська*	-	-	-	-	-	28,5
Одеська	6,10	6,50	6,30	6,13	2,8	-
Полтавська	7,30	7,30	7,06	7,06	0,0	-
Рівненська	9,27	10,11	9,69	9,69	0,0	18,0
Сумська	6,00	7,00	6,24	6,24	0,0	-
Тернопільська	7,44	7,56	7,50	7,50	0,0	-
Харківська*	-	-	-	-	-	-
Херсонська	7,08	7,08	7,08	6,10	16,1	9,5
Хмельницька	7,25	7,48	7,37	7,19	2,5	15,7
Черкаська	6,90	7,61	7,26	7,17	1,3	39,0
Чернівецька	7,57	7,66	7,62	7,50	1,6	-
Чернігівська	7,00	7,11	7,06	6,98	1,1	19,5
По Україні	7,30	7,71	7,47	7,37	1,5	9,3

* Дані відсутні.

Символ (к) - дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

3.2 Середні ціни реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату)

Середня реалізаційна ціна молока та молокопродуктів, проданих сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками у січні – грудні 2021 року по Україні становила 10301 грн/т. Водночас діапазон реалізаційних цін по регіонах коливався від 9422 грн/т у Івано-Франківській області до 11148 грн/т у Дніпропетровській. У восьми областях середня закупівельна ціна на молоко була вищою від середньої по Україні.

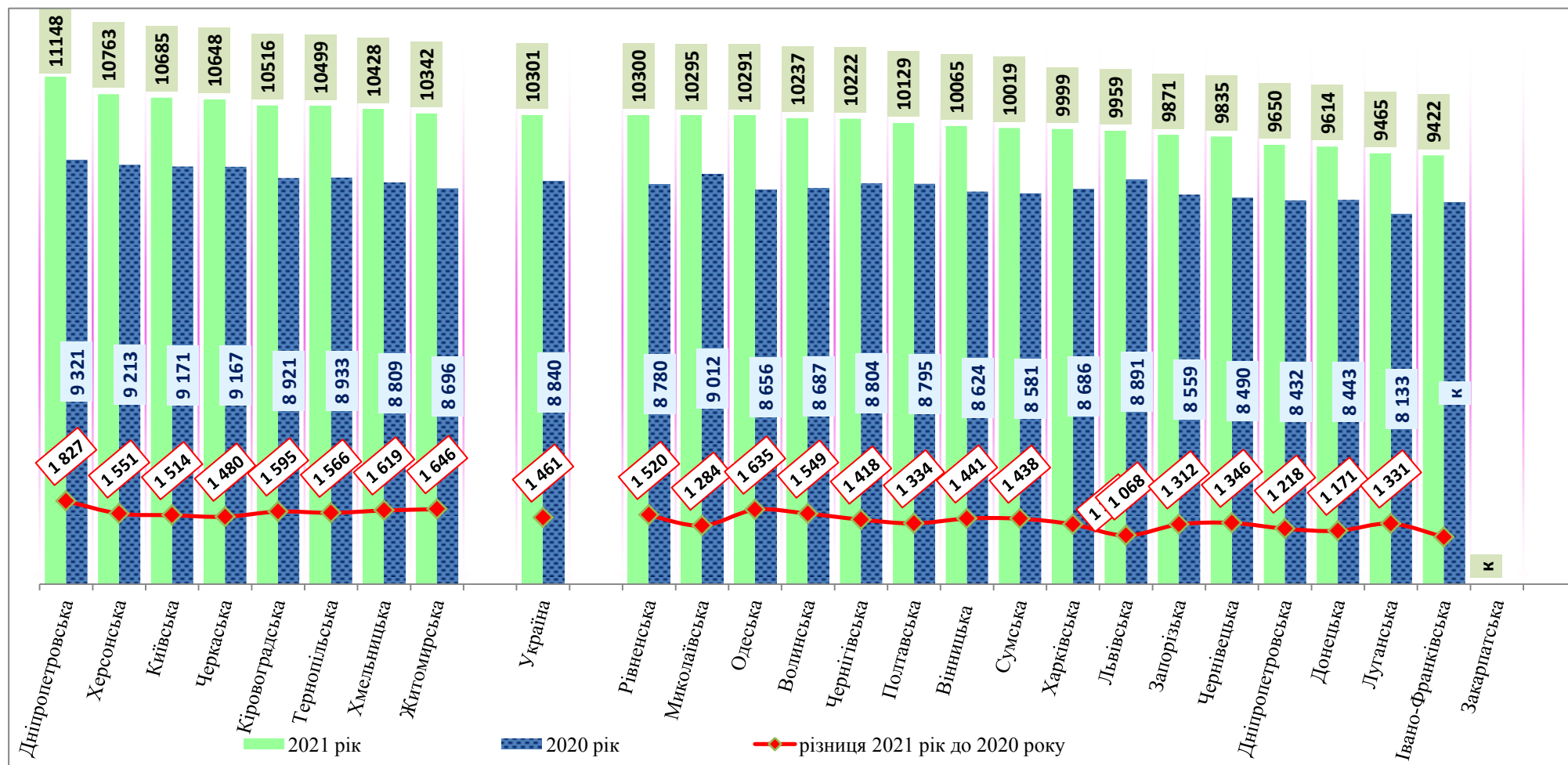

Рис. 3.2 Середні ціни на молоко, реалізоване сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

Станом на 1 січня 2022 року порівняно із аналогічним періодом 2021 року середня ціна реалізації молока аграрними підприємствами зросла на 16,5 %

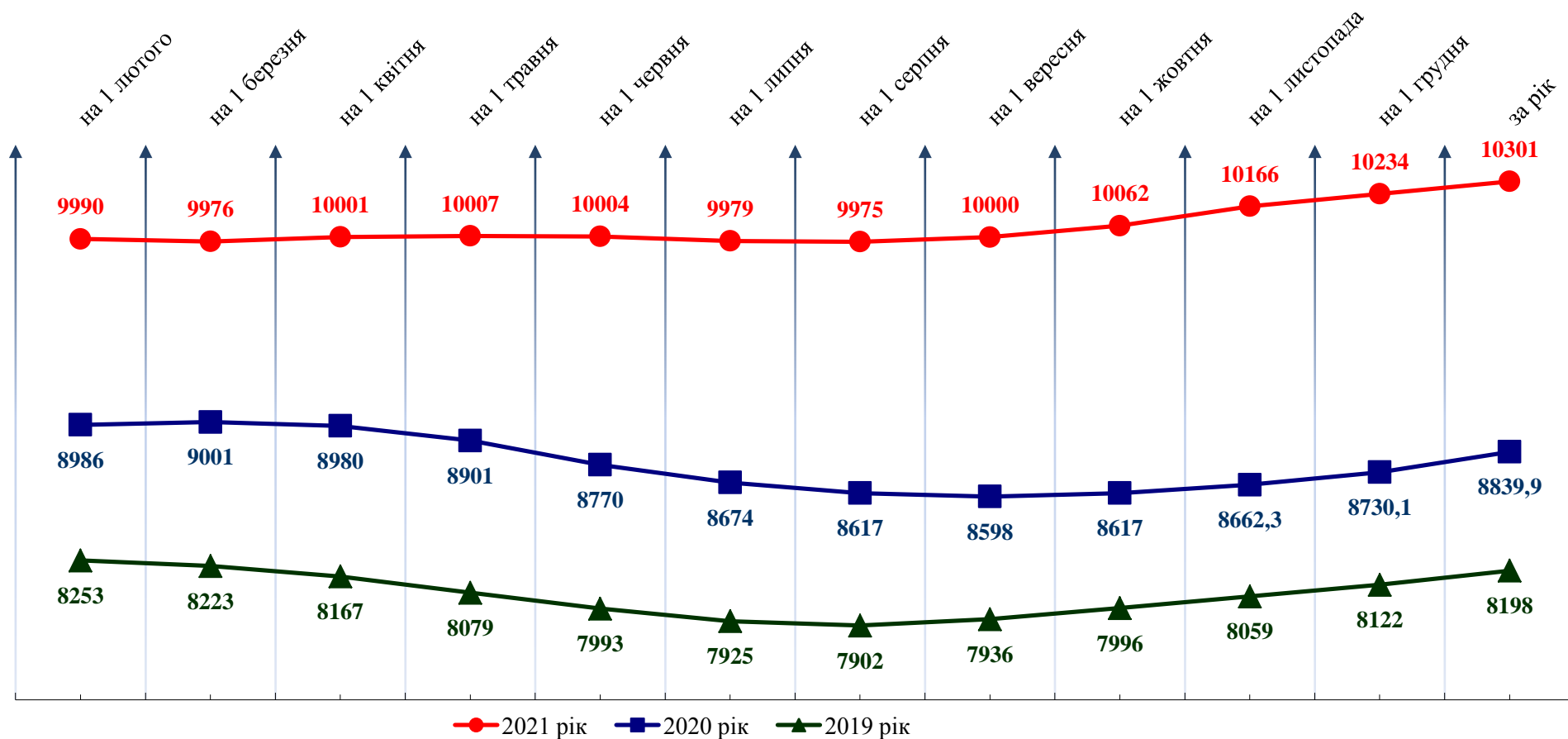

Рис. 3.3 Динаміка середніх цін на молоко,* реалізоване сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

*Без урахування накладних витрат по закупівлях, транспортних та експедиційних витрат, податку на додану вартість.

3.3 Динаміка закупівельних цін на молоко у країнах ЄС

Середні закупівельні ціни в ЄС

У країнах ЄС у 2021 р. відбувалися сезонні коливання закупівельних цін на молоко [4]. У вересні 2022 р. середня ціна закупівлі молока зросла на 42,3% порівняно з вереснем 2021 р. і становила 54,59 євро за 100 л, а порівняно з січнем 2022 р. – зросла на 26,9% (рис. 3.4).

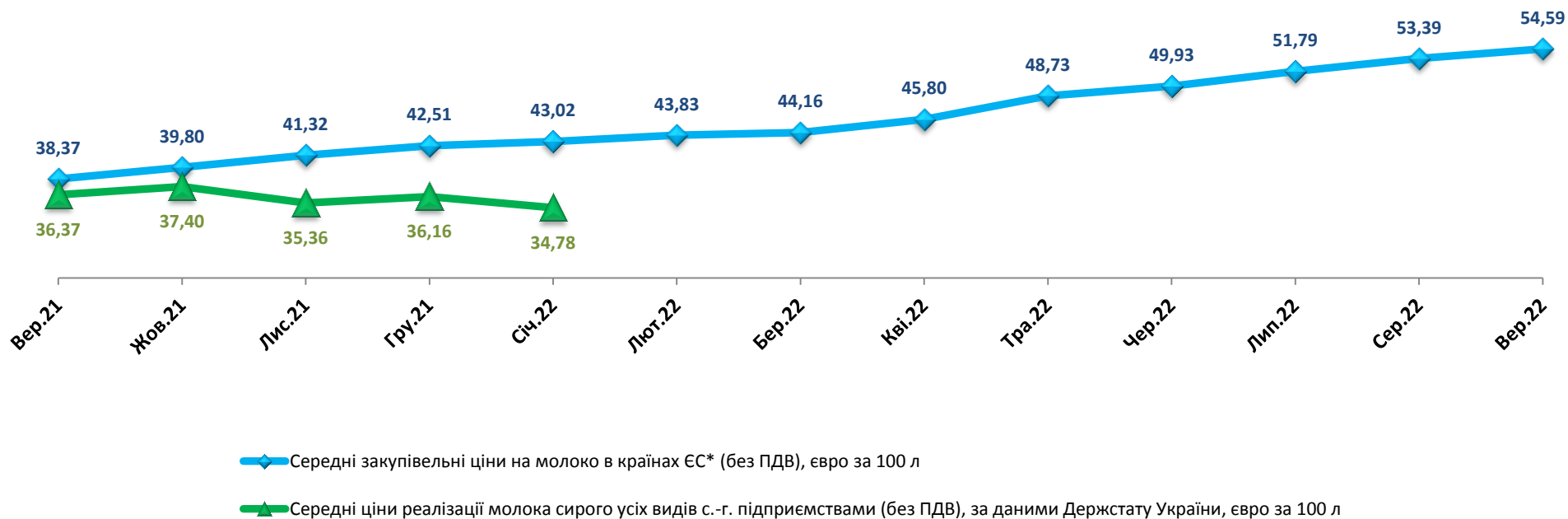

Рис. 3.4 Динаміка закупівельних цін на молоко в Україні та країнах ЄС**

* Станом на 12.10.2022 р. за даними Європейської комісії ціни закупівлі молока у виробників наведені з урахуванням вимог Регламенту ЄС 2017/1185, стаття 12, додаток II.4 (а), згідно з яким країни ЄС надають ціни на сире молоко з фактичним вмістом жиру і білків.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

Цінові тенденції в окремих країнах ЄС

У вересні 2022 р. найвищі ціни на молоко серед основних країн-виробників ЄС, фіксувалися у Нідерландах – 63,03 євро за 100 л, Ірландії – 62,25 євро за 100 л та Данії – 60,61 євро за 100 л. Найнижчі ціни на молоко в Угорщині – 46,43 євро за 100 л, Румунії – 47,42 євро за 100 л та Іспанії – 47,55 євро за 100 л (рис. 3.5).

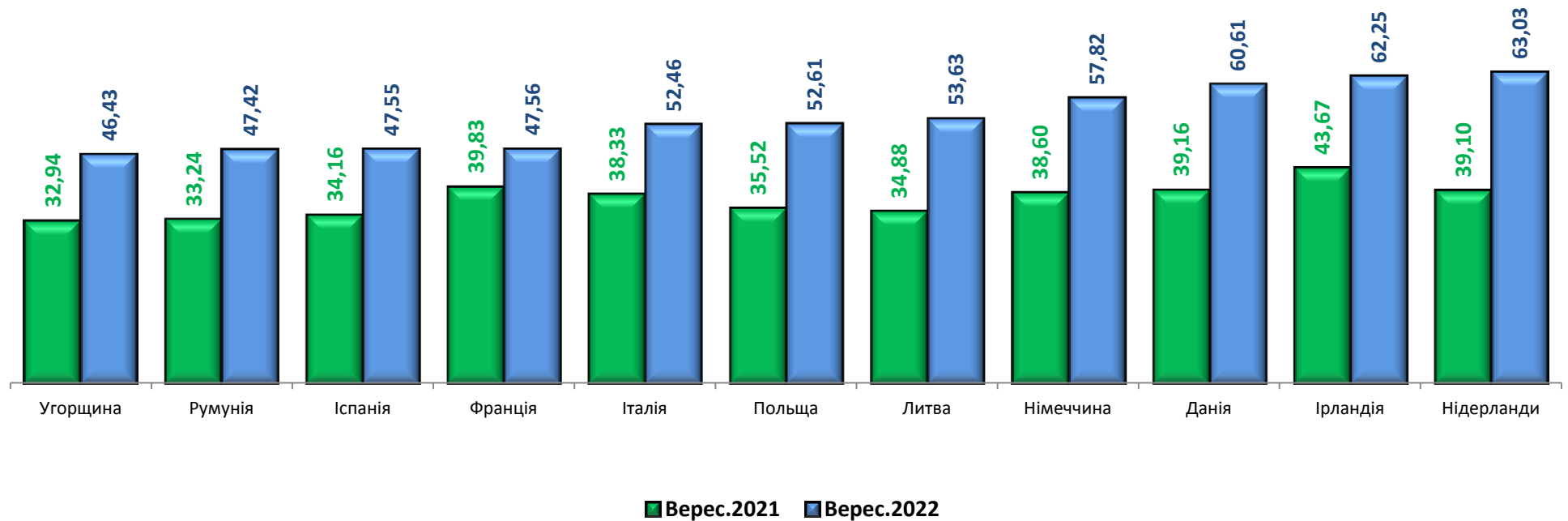

Рис. 3.5 Закупівельні ціни на молоко у розрізі окремих країн ЄС, євро за 100 л

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

Світові закупівельні ціни на молоко

Молочний сектор обслуговує понад сім мільярдів споживачів і забезпечує життєдіяльність приблизно одного мільярда людей, що живуть на молочних фермах.

За даними Міжнародної молочної дослідницької мережі фермерських господарств, середня ціна на молоко у світі у **серпні 2022 р.** становила **48,60 євро/100 кг** (або 50,01 євро/100 л), що на 35,0% більше ніж у серпні 2021 року.

За даними Служби аграрного маркетингу Міністерства сільського господарства США, за підсумками серпня 2022 р., середня ціна на молоко в США становила 52,89 євро/100 кг на 60,5% більше відповідного показника 2021 року.

За даними Голландської федерації сільського господарства та садівництва, у Новій Зеландії, у липні 2022 р., середня ціна становила 42,77 євро/100 кг, що на 19,1% більше відповідного показника 2021 року.

За даними Міністерства сільського господарства США, закупівельна ціна на молоко в Аргентині у серпні 2022 р. становила 38,69 євро/100 л, що на 36,0% більше відповідного показника 2021 року [5].

ВИСНОВКИ

Дослідження закупівельних цін на основні види сільськогосподарської продукції є важливою складовою серед чинників, тенденцій і особливостей формування регіональних ринків продовольства.

У **жовтні** 2022 року за даними моніторингу, проведеного НДІ "Укразропромпродуктивність", в Україні спостерігаються різні тенденції у сфері закупівлі великої рогатої худоби, свиней та молока від населення, а саме:

- за **місяць** найбільше зростання на телиць вагою 330 кг і більше – на 4,39 %
- ціни на свиней знаходяться в межах 68,77 грн за 1кг живої ваги (категорія перша-екстра) та 63,87 грн за 1кг живої ваги (друга категорія). Середня ціна поросят-молочників становить 1989,62 грн за голову
- за останній місяць середня закупівельна ціна на молоко зросла на 1,5 %. Зростання середньої закупівельної ціни відбулося у 9 областях, найбільше у Херсонській області – на 16,1 %. Зниження відбулося лише у Житомирській області на 3,5 %. У решти областях ціни залишилися не змінними.

За останній рік відбулися наступні зміни:

- у масиві цін на ВРХ найбільше зросли ціни на телиць вагою 330 кг і більше – на 11,17 %, найменше – на корів нижче середньої вгодованості (на 4,56 %).
- ціни на свиней категорії перша-екстра порівняно з відповідним періодом минулого року зросли на 46,98 %, свиней II категорії – на 42,78 %, на поросят-молочників на 41,12 %
- показники річної динаміки закупівельних цін на молоко від населення були наступними: середня мінімальна закупівельна ціна в Україні зросла на 12,4 %, середня максимальна – на 4,1 %, середня по Україні – на 9,3 %.

За даними Європейської комісії цінові тенденції у сфері закупівлі продукції сільського господарства у країнах Європейського Союзу були наступними:

- У вересні 2022 р. середня ціна телиць у країнах ЄС становила 2,82 євро за 1 кг живої ваги, що на 11,5% більше ніж у вересні 2021 р., та на 5,7% нижчі від попереднього місяця. Водночас це у 2 рази перевищує рівень закупівельних цін в Україні. Середня ціна бичків у вересні 2022 р. у країнах ЄС становила 3,45 євро за 1

кг живої ваги, що на 24,5% більше показника відповідного місяця 2021 р., та на 6,7% менше від попереднього місяця .

- Станом на 26 вересня 2022 р. середня ціна реалізації свиней у забійній вазі класу S становила 212,97 євро за 100 кг, що на 51,9% більше ніж 27 вересня 2021 р., свинина класу R – 302,97 євро за 100 кг, що на 61,0% більше . У вересні 2022 р. середня ціна реалізації поросят становила 54,98 євро за голову, що на 74,0% більше, ніж у вересні 2021 р. (36,28 євро). Порівняно з попереднім тижнем станом на 26 вересня 2022 р. середня ціна зросла на 0,05 євро за голову .

- У вересні 2022 р. середня ціна закупівлі молока зросла на 42,3% порівняно з вереснем 2021 р. і становила 54,59 євро за 100 л, а порівняно з січнем 2022 р. – зросла на 26,9% .

Ринок м'яса і молока як важливий сегмент продовольчого ринку постійно знаходиться у центрі уваги аналітиків, оскільки він є особливою сферою прояву економічних відносин між товаровиробниками і споживачами, індикатором стану розвитку багатьох галузей вітчизняного агропромислового комплексу, а також характеризує добробут населення та його купівельну спроможність.

Зважаючи на особливе місце м'ясного і молочного секторів в агропродовольчому комплексі будь-якої держави, дослідження цінових тенденцій у цій сфері є актуальним як в Україні, так і у країнах Європейського Союзу. Значимість проблем розвитку цих секторів спонукає до їх всебічного вивчення з метою створення цивілізованого українського ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Яців І. Б., Яців С. Ф. Формування цін на сільськогосподарську продукцію як чинник розвитку аграрного сектору економіки // Аграрна економіка. – 2015. – Т. 8, № 1-2. – С. 24-31 [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae_2015_8_1-2_6.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 14.10.2022)

3. Тенденції розвитку галузі тваринництва та ринків м'ясо-молочної продукції України / В.М. Івченко, А.Ю. Мамочка Київ : НДІ "Укragропромпродуктивність". 2022. 69 с.

4. Офіційний сайт Європейської комісії. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/ (дата звернення 15.10.2022)

5. Офіційний сайт Міністерства сільського господарства США. URL: www.usda.gov (дата звернення 10.10.2022)

6. Офіційний сайт Національного статистичного комітету Республіки Білорусь. URL: www.belstat.gov.by (дата звернення 16.10.2022)

7. Світове виробництво молока в 2020 році досягло 903 млн тонн – IFCN. URL: <https://infagro.com.ua/ua/2021/01/15/svitove-virobnitstvo-moloka-v-2020-rotsi-dosyaglo-903-mln-tonn-ifcn/>

**Івченко Володимир Миколайович,
Солошенок Алла Леонідівна,
Мамочка Анна Юріївна**

**Аналітичні дослідження
цінових тенденцій
у сфері закупівлі
великої рогатої худоби,
свиней і молока
в Україні та країнах ЄС**

Редактор *Г. Г. Руденко*

Комп'ютерне складання та верстання *А. Ю. Мамочка*

Научно-аналитическое издание содержит информацию о ценовых тенденциях в сфере закупки крупного рогатого скота, свиней и молока в Украине и странах ЕС. Аналитический обзор динамики закупочных цен на крупный рогатый скот, свиней и молоко цельное II сорта, принятых от хозяйств населения Украины, осуществлен на основании данных, полученных путем опроса объектов, осуществляющих закупку и переработку этого сырья в 24 регионах. Аналитический обзор средних цен реализации КРС, свиней и молока сырого всех видов от сельскохозяйственных предприятий проведен на основании данных Госкомстата Украины. Также исследования содержат информацию об уровне закупочных цен на КРС, свиней и молоко в странах ЕС (по данным Европейской комиссии). Приведенные материалы при необходимости могут быть использованы специалистами любой сферы деятельности для анализа ценовой ситуации на рынке сельскохозяйственной продукции.

The scientific and analytical publication contains information on price trends in the field of purchase of cattle, pigs and milk in Ukraine and EU countries. Analytical studies of the dynamics of purchasing prices for cattle, pigs and whole milk of the second grade accepted from households of Ukraine have been made on the basis of data obtained through surveys of objects that make purchases and processing of these raw materials in 24 regions. An analytical review of the average prices for cattle, pigs and raw milk of all types from agricultural enterprises was carried out on the basis of data from the State Statistics Service of Ukraine. Also, the study contains information on the level of purchasing prices for cattle, pigs and milk in the EU countries (according to the European Commission). The provided materials can be used, if necessary, by specialists of any sphere of activity for the analysis of the price situation on the market of agricultural products.

Підп. до друку 25.02.21

Формат 84×108 1/32.

Папір друкарський № 2.

Гарнітура Times New Roman.

Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 1,5.

Обл.- вид. арк. 2,9.

Наклад 300 прим.

Зам. №

Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу
Міністерства аграрної політики та продовольства України

03035, Київ-35, Солом'янська площа, 2.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
серія ДК № 1375 від 28.05.03